

PÕLLUMAJANDUSE JA MAAELU ARENGU NÕUKOGU

PROTOKOLL

Tallinn

PMAN istung 16.10.2013

16. oktoober 2013 nr 7.2-6/5

Algus kell 10.00, lõpp 15.20

Juhatas: Helir-Valdor Seeder

Protokollis: Ragni Raiste

Võtsid osa: Helir-Valdor Seeder, Vello Ilves, Toomas Kevvai, Illar Lemetti, Jaak Läänemets, Sirje Potisepp, Kalle Reiter, Tiina Saron, Kalmer Visnapuu

Puudusid: Ants Noot, Signe Sarah Arro, Taavi Ehrpais, Aivar Kallas, Jaan Kallas, Mait Klaassen, Rein Kotšin, Raivo Külasepp, Indrek Laas, Liia Lust, Tiit Niilo, Ivar Sikk, Vahur Vingisaar

Kutsutud: Roomet Sõrmus (Aavo Möldri asendaja), Leho Verk (Kaul Nurme asendaja), Margo Keerme (Ivar Siku asendaja), Kalev Kreegipuu, Silja Sillakivi, Juhan Särgava, Liisa Vipp, Pirjo Laanesaar, Mai Talvik, Ragni Raiste, Triin Kraav, Liina Jürgenson, Martin Minjajev, Kalle Liebert, Kristo Mäe, Olavi Petron, Külli Johanson

Päevakord:

1. Toidu päritoluriigi esitamine müügi pakendil.
2. Otsetoetuste tuleviku osas tehtud ettepanekute kokkuvõte.

1. Toidu päritoluriigi esitamine müügi pakendil – ülevaate andis Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna toidu üldnõuete büroo peaspetsialist Külli Johanson.

Arutelu teemadeks olid kaks Euroopa Komisjoni rakendusmääruse eelnõud:

- 1) värske, jahutatud ja külmutatud sea-, lamba-, kitse- ja kodulinnuliha päritolu esitamise kohta;
- 2) päritolu esitamine toidu puhul, mille päritoluriik või lähtekoht on märgistusel esitatud, kuid see erineb toidu põhilis(t)e koostisosa(de) päritolust (vabatahtlik päritolu).

Esimese eelnõu puhul arutati looma kasvatamise kohta – kas kasvatamise koha märkimisel lähtuda tapmisele eelnenud perioodist või kõige pikemast kasvatamise perioodist, looma tapmise koha märgistamist, liha märgistusel viitekoodi esitamist ning müügi pakendisse pakendamata liha päritolu.

Potisepp: Soovime teha ettepaneku farmis peetavate ulukite, lindude ning küülikute kohta, ka neid võiks koos sea-, lamba-, kitse- ja kodulinnulihadega menetleda.

Johanson: Vastuvõetud määruse kohaselt hinnatakse teist liiki lihade puhul päritolu esitamise vajadust eraldi.

Minjajev: Sektori soovil võime ettepaneku teha.

Potisepp: Brüsselis toiduliidu koosolekul saime Euroopa toiduliiduga kokku. Toetame kõiki EL toiduliidu seisukohti. Kohustusliku märgituse puhul on meil töörühm tehtud. Tõde selgub selle piires. Domineerima jäi valik number 2 kohustusliku märgituse puhul. Soovime kasvatamise kohta ka infot saada. Millest on tulnud 2 või 1 kuune periood enne tapmist, sellest aru ei saa? Kasvatamine - oleks igati loogiline, et see oleks ka sees.

Johanson: Tollieeskirjade kohaselt on sigade, lammaste ja kitsede päritoluriigiks riik, kus neid kasvatati 2 kuud enne tapmist, kodulindude puhul lähtutakse 1 kuust.

Minjajev: Kas me lähtume kasvatamise kõige pikemast perioodist ehk riigist kus looma on kõige kauem kasvatatud?

Potisepp: Jah peaks selle juurde jääma. Müügi pakendisse pakendamata liha puhul võiks lähtuda neist samadest liha päritolu esitamise nõuetest.

Sillakivi: Mida annab tarbijale info tapmise kohta? Ei ole uuritud, mida mõeldakse päritolumaa all. See ei pruugi olla tapmine, see võib olla ka looma kasvukoht. Kas kolmandate riikide puhul peaks looma tapmine märgitud olema?

Potisepp: Kolmandate riikide puhul võiks info olla kõigi kolme koha kohta.

Johanson: WTO reeglite kohaselt ei saa kolmandate riikide puhul minna kasvatamise osas riigini välja, eelnõu kohaselt piisab „mitte-EL“ infost. Kolmandatelt riikidelt ei ole õigust nõuda jälgitavuse süsteemi väljatöötamist. Ainult tapmise kui viimase etapi puhul on kolmandate riikide puhul võimalik esitada päritolu riigi tasemel. Liha jälgitavuse jaoks peab märgistusel viitekood juures olema. See ei ole sama, mis partii number, see on päritolukeskne kood. Käitlejad peavad looma identifitseerimis- ja registreerimissüsteemi. Numbriline kood ei ütle tarbijale midagi, kood on mõeldud järelvalve jaoks.

Vabatahtlik päritolu. Näiteks kui „Sealihasüldi“ märgistusel rõhutatakse Eesti päritolu nt sõnadega „Eesti toode“, kuid kasutatud on Eesti ja Poola sealiha, siis esitatakse sealiha päritolu sõnadega „Eesti ja Poola“. Samas võib eelnõu kohaselt märgistusel üksnes teavitada, et põhilise koostisosa päritolu on toidul märgistust erinev, nt „teist päritolu sealihaga“.

Potisepp: Identifitseerimismärgist on küllalt, ka EL toiduliit on selle poolt. Infot on niigi palju ja uus info teeb palju keerulisemaks selle esitamise. Viitekoodi me ei soovi.

Seeder: Sõnaline tekst on kindlasti selgem.

Kevvai: Looma identifitseerimise number ei pruugi anda infot looma päritolukohta, sest tapmisettevõtte lisab selle ja siis kaob seos looma kasvatamise riigiga.

Minjajev: Viitekood on mõeldud järelvalvele. Juhul, kui jälgitavus on muul viisil tagatud, siis ei oleks vaja esitada viitekoodi. Järelvalve jaoks peab olema andmebaas loodud, et oleks võimalik kontrolli teostada.

Seeder: Peame andma seisukoha, et tarbija jaoks koodi vaja ei ole, aga järelevalve jaoks peame mõtlema, mis me teeme.

Saron: Järelevalvet tehakse ju poes. Kui pakendil oleks viitekood peal, siis kaupluses saab järelevalvet tehes andmed kätte.

Sõrmus: Tapmise koht on samuti oluline, kuna selle järgi saab teada, kas ja kui palju on seda liha nõ ringi veetud.

Kevvai: Kui tegeleme ekspordiga tuleks mõelda ka EL-ist väljapoole. Kas näiteks Saksamaal tahetakse näha, et kas see on Eesti liha või oli loom Saksamaal tapetud?

ETKL toetab kõige pikema perioodi märkimist, tapmine ei ole kõige olulisem. Nt õunamahla puhul peaks märgistusel olema põhikomponendi kasvatamise riik, piisab EL märkimisest, kui aga nimes on esitatud riik, siis peab ka riik olema märgistusel. Põhilise koostisosa märgistamine – peaks olema viide riigile.

Potisepp: Mitme (2 või 3) põhikoostisosaga tooted, mille koostisosad on pärit erinevatest riikidest, mille päritolu tihti ka muutub, siis mida see pakendite osas kaasa toob? Kuna selliste muutuste tõttu muutuvad ka pakendid, siis tarbijad peavad sellise pakendite muutuse kinni maksma, seega pooldame sellisel juhul „EL“ või „mitte-EL“ märkimist ja mitte riigi tasemel.

Kevvai: Me näeme lihatööstuse poole pealt, et igal juhul tuleks pakendile „EL“ või „mitte-EL“.

Potisepp: Toiduliit toetab seda, et kui põhiline koostisosa on kahe erineva päritoluga, siis esitatakse koostisosa puhul „EL“ ja „mitte-EL“ ja kui koostisosa on kolme erineva päritoluga, siis esitatakse sama esitusviis. Sel juhul saavad tööstused kasutada ka teist päritolu liha. Alati ei saa esitada märgistusel päritolu liikmesriigina.

Seisukoht jääb nii, et märkida „EL“ ja „mitte-EL“, samas, kui soovitakse saab ka täpsemini märkida.

2. Otsetoetuste tuleviku osas tehtud ettepanekute kokkuvõte – ülevaate andis Põllumajandusministeeriumi põllumajandusturu korraldamise osakonna juhataja Mai Talvik.

Talvik: Viimasel PMAN istungil palusime saata ettepanekud otsetoetuste uue perioodi kohta. Praeguseks oleme saanud 4 kirja. Soovitakse ÜPT ja *top-upide* jätkamist. Lisatoetuse osas noortele – Põllumeeste Keskliit leiab, et see peab olema, ent põllumajandushariduse nõue peaks samuti olema, näiteks kutseksam. Talupidajate Keskliit on teinud ettepaneku, et piirmäärana nimetatud ha arv oleks suurem ja hariduse nõuet ei tohiks kehtestada. Väiketootjate skeemi osas on arvamustes veelgi suurem erisus – esitatud kirjades tõdetakse, et skeemi rakendamine administratiivselt on lihtsam, kuid ei saada aru, miks ei ole maa hooldamise nõuet. Ümberjaotavat toetust peetakse pigem kahjulikuks suurte ettevõtete jaoks. Seotud toetuse osas soovitakse jätkata piimasektori eritoetuse andmisega. Lisaks veel looma

põhine ning aiandusele suunatud toetus. Samuti võiks kaaluda seotud toetuse andmist regionaalsetel alustel.

Särgava: Kuidas on järgmise aasta *top-upide`ga*?

Seeder: Teema on seotud MAK-iga, kuna meile anti juurde 19 mln eurot otsetoetuste jaoks, kuid see tõsteti MAK-i. Seetõttu hetkel valitsusest me seda raha ei saanud. Kui aga Riigikogu eelarve menetlemise käigus leitakse võimalus üleminekutoetusteks, siis on meil võimalus järgmisel aastal üleminekutoetusi maksta.

Kreegipuu: Meie kirjas oli lisatingimus, et 19 mln jätta vaid sellel juhul MAKi, kui ta on seotud pikaajaliste investeringutega. Meie jaoks kõige olulisem on esimeste ha toetus – ei ole päris täpselt aru saanud, et mis eesmärki sellega tahetakse saavutada ja mis mõju sellel on. Kes siis saab juurde ja kes siis kaotab? Kõik, kes on üheperetalud või suuremad, need kannavad kahju. Hobitalud saavad kasu. Tootmisega seotud toetus – aianduse toetamise vastu ei ole meil midagi. Noorte puhul arutelu on olnud, et mingi kompetents võiks olla.

Sõrmus: Meie nõukogu on ümbertõstmist arutanud ja me oleme valmis seda jätma MAKi, aga see ei tohi olla mitteaktiivse tootmise jaoks, see peab olema pikaajalisteks investeringuteks, näiteks KSM või veiste karjatamine. Oleme võtnud PRIA-st andmed tootjate kaupa ning vaadanud, kui suurt toetust saavad nad praegu ja mida nad hakkaksid uuel perioodil saama. Uuel perioodil võib neil toetus langeda kuni 35% ja siin ei ole ümberjagavat toetust sees, see võib veel lisaks 10% olla. Me peame tulukuse analüüsi ka ära tegema, FADEN andmetel näiteks. Noorte toetust ka toetame, ja hariduse nõue peaks olemas olema. Reeglid soodustavad toetuse minekut sinna kuhu vaja.

Seeder: Toetuste vähenemine ei ole probleem. See on kogu Euroopas nii, mitte ainult meil. Sammastevaheline ümbertõstmine – see raha, mis esimesest sambast teise tõstame või sinna jätame, siis sealt läheb ikka aktiivsele tootjale. Kui tõstame esimesse, siis saavad ka niitjad oma osa, aga II sambas on toetus ikkagi aktiivsele tootjale. 29. oktoobril on MAK juhtkomisjon ja tuleme seal ümbertõstmise ettepanekutega välja.

Verk: 48 ha on 2010. aasta põllumajandusloenduste andmetel keskmine majapidamine, peaks aga kasutama värskemaid andmeid. Seotud toetuse osas oleme silmas pidanud veiste toetamist, see oleks üks eelistus. Väiketootjate toetuse osas vastuolu ei ole, aga seda siis peaks ikka saama ka väiketootjad, mitte niitjad. Ametlik kiri on kirjutatud 12 organisatsiooni arvamuste põhjal.

Talvik: 39 ha on meil määrusega siduv. Võimalik on ümberjaotavat toetust maksta kuni 39 ha.

Läänemets: Füüsiline isik saab toetust ju maksuvabalt ja kui nad hakkavad saama veel suuremat toetust, siis neil on veel suurem tahtmine saada ise toetust, mitte renditulu. Meil on vaja seista selle eest, et toetuse saaja oleks tootja.

Reiter: Aiandusliit on valmis oma kirja põhjalikumalt selgitama ja valmis lisaküsimustele vastama.

Ilves: Noorte lisatoetus – peaks olema ikkagi mingi tase ja teadmised põllumajandusest. Keskustes käib palju neid, kes on kuulnud, et kuskilt saab raha. Väiketootjad – peaksid ikkagi HPK nõudeid täitma ja maad heas korras hoidma.

Särgava: 1250 € - kui aktuaalne see üldse on? Kas selle võiks üldse maha võtta?

Seeder: 4% põllumajandusmaad aga 8900 taotlejat. Meie meelest ei avalda see eriti mõju. 1250 € on määrusega etteantud maksimaalne summa, mida tohib maksta.

Sõrmus: 1. novembril on maakasutuse konverents ja sealt loodame saada palju infot. Me ei saa võtta staatiliselt mineviku andmeid. Toetus tõuseb passiivsetel tootjatel, samuti tõusevad rendimaksud. Sellele, et toetused meil vähenevad, ei ole võimalik pikas perspektiivis vastu seista, aga lühiajaliselt tootjatel vähenevad ja passiivsetel suurenevad.

Seeder: Ümberjaotav toetus ja väikeste põllumajandustootjate toetus on liikmesriigile vabatahtlikud valikud ja me ei pea mõlemat toetust tegema. Me võime otsetoetustest tõsta raha MAK-i, kuni 15% ja saame lahendada tootjate probleeme. Saame seda ise mõjutada, millistele meetmetele MAK-is see läheb. Aktiivseid tootjad saaks toetada MAK-ist KSM toetuse kaudu.

Kreegipuu: Kas sammaste vaheline tõstmine on terveks perioodiks?

Talvik: Perioodi sees saame % ümber vaadata, aga 15% on piiriks.

Visnapuu: Lihaveiste selts on alati toetanud seotud toetuse rakendamist, kas seda teha I sambas või II ei ole vahet, loogilisem oleks rakendada MAK-i kaudu. Käesoleval hetkel ei ole püsirohumaa hooldamisele ükski meede ja sellega ei soodustata tootmist, aga peaks igal juhul toetama.

Sõrmus: Üks argument oleks näidata, mis lihaveiste kasvatajatega saab, kui toetuseid üldse ei oleks ja toetused langevad, siis oleks võimalik ehk KOM-ist luba saada. FADEN andmetel saab analüüsi teha ning seda tõestada.

Talvik: Viimastel päevadel saime info, et Euroopa Parlamendi poolt on määrusesesse toodud muudatused, mis puudutavad 2014. aastat – 2003. aasta referents võiks ära kaduda ja ümberjaotav toetus võiks tulla juba 2014. aastal.

Seeder: Oktoobri keskel ei ole veel selge mis 1. jaanuarist saab. Seisukohad laua taga olid samad mis kirjades. 29. oktoobril tuleb väga oluline arutelu. Peame otsusteni hakkame jõudma. Seal tuleb ka sammastevaheline jaotus arutlusele. Oluline on 29. oktoobril kohal olla.

(allkirjastatud digitaalselt)

Helir-Valdor Seeder

Nõukogu esimees

(allkirjastatud digitaalselt)

Ragni Raiste

Protokollija